

هو الحكير الخليلير

خردنامه صدر

فصلنامه علمی-پژوهشی فلسفه اسلامی

سال ۲۱، شماره ۱؛ پیاپی ۸۱

صاحب امتیاز، مدیر مسئول و سردبیر:

آیت الله سید محمد خامنه‌ای

هیئت تحریریه

آیت الله سید محمد خامنه‌ای..... رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا

دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر احمد احمدی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر غلامرضا اعوانی..... استاد دانشگاه شهید بهشتی

دکتر رضا داوری اردکانی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر کریم مجتهدی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر سید مصطفی محقق داماد..... استاد دانشگاه شهید بهشتی

دکتر مقصود محمدی..... دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، کرج

ویراستار..... دکتر مقصود محمدی

مدیر اجرایی..... مهدی سلطانی گازار

مترجم انگلیسی..... دکتر رؤیا خوئی

ویراستار انگلیسی..... دکتر علی تقی باقرشاهی

ناشر: بنیاد حکمت اسلامی صدرا

شاپا: ۰۸۷۴ - ۱۵۶۰

نشانی: تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹

دورنگار: ۸۸۴۹۳۸۰۳

تلفن: (مقالات) ۸۸۱۵۳۲۲۱

(اشتراک و فروش) ۸۸۱۵۳۵۹۴

پست الکترونیک: siprin@mullasadra.org

پایگاه اینترنتی: www.mullasadra.org

فهرست مطالب

- سرمقاله..... ۳
- نگاهی فلسفی به تأثیر اخلاق و قانون بر رعایت نظم عمومی. ۵.
دکتر عبدالرزاق حسامی فر
- لوازم وجودشناسی، انسان شناسی و معرفت‌شناسی نظریه
اتحاد عاقل و معقول..... ۲۱
- دکتر سید مرتضی حسینی شاهرودی، زهره سلحشور سفیدسنگی
«نفس» نور است یا وجود؟ بررسی تفسیر وجودی ملا صدرا از
دیدگاه شیخ اشراق درباره نور بودن نفس..... ۳۵
- علی بابایی، دکتر قاسم پورحسن درزی
بررسی خداشناسی و خداگرایی فطری با تکیه بر مبانی حکمت
صدرايي..... ۴۹
- دکتر مهدی نجفی افرا، علی حیدری
اعتبار برهان لم وان بر پایه قاعده «ذوات الاسباب لا تعرف الا
باسبابها»..... ۶۱
- محمد علی نوری
علم تفصیلی پیشین و قاعده «بسیط الحقیقه»..... ۷۵
- روح الله سوری
بازخوانی چیستی حیثیات و چگونگی دلالت آنها بر ترکب موضوع
متحیت (با محوریت آراء میرداماد)..... ۹۳
- محمد هادی توکلی

۱. بنابر تأییدیه شماره ۳/۱۳۷۰۸۵ مورخه ۹۱/۰۷/۰۲ از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، خردنامه صدرا دارای درجه علمی- پژوهشی است.

۲. خردنامه صدرا در پایگاه‌های زیر نمایه میشود:

- پایگاه استنادی علوم اسلامی؛ ISC

- پایگاه مجلات تخصصی فلسفه جهان؛

Philosopher's Index

- پایگاه مجلات تخصصی نور؛ Noormags

- بانک اطلاعات نشریات کشور؛ Magiran

- پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی؛ SID

راهنمای تدوین مقاله

- خردنامه صدرا بطور تخصصی فقط مقالاتی را که مربوط به حوزه فلسفه و علوم عقلی، مستدل و مستند به منابع معتبر باشد، برای چاپ میپذیرد.
- مقالات ارسالی باید مبتنی بر تحقیق و حاوی نکته‌ی بدیع و ابتکاری باشد، از نظم و انسجام منطقی لازم برخوردار باشد و اصول نگارش و اصالت زبان فارسی در آن بدقت رعایت شود.
- مقالات باید دارای چکیده (حدود ده سطر) و کلیدواژگان (حداکثر ده واژه) بوده و چکیده و کلیدواژگان انگلیسی نیز به آن ضمیمه شده باشد.
- لطفاً در ابتدای مقاله، عنوان مقاله، نام نویسنده، رتبه علمی و محل فعالیت (هرکدام بدو زبان فارسی و انگلیسی) و نیز نشانی بصورت دقیق در برگه‌ی جداگانه ذکر گردد.
- چنانچه مقاله برگرفته از پایان‌نامه یا طرح پژوهشی باشد یادآوری آن در ابتدای مقاله الزامی است.
- مقالات به رایانامه (ایمیل) مجله ارسال گردد. حتماً مرقوم شود «مربوط به خردنامه صدرا».
- رعایت اصول نشانه‌گذاری و ذکر نامهای غیرفارسی بزبان اصلی و نیز برجسته کردن نقل قولها ضروری است.
- مقالات ارسالی نباید قبلاً در جایی بچاپ رسیده باشد و ارسال آن نیز برای خردنامه صدرا تعهدی نسبت به چاپ ایجاد نمیکند اما خردنامه از حق تجدید چاپ و نیز نشر مقالاتی که پس از داوری دقیق و تأیید هیئت تحریریه بچاپ برسد، بصورت‌های رایج دیگر بزبان فارسی و دیگر زبانها برخوردار خواهد بود.
- مقالات ارسال شده بهیچ وجه مسترد نخواهد شد.
- خردنامه صدرا در ویرایش مطالب با حفظ محتوا و مفاد آزاد است.
- مسئولیت محتوا و مضمون مقالات بعهده مؤلف است و چاپ آن در این فصلنامه تنها برای عرضه و تلاقی افکار است و دلیل بر تأیید آن نیست.
- ارجاع به آثار ملاصدرا باید منطبق بر چاپ بنیاد حکمت اسلامی صدرا باشد.

شیوه ارجاعات

- ارجاعات در خردنامه صدرا بصورت پاورقی است؛ با ذکر نام خانوادگی نویسنده، نام کتاب، شماره جلد، شماره صفحه.
- در مواردی که بلافاصله به منبع قبلی ارجاع داده شود از کلمه همان و شماره صفحه و در صورتی که شماره صفحه نیز یکی باشد از واژه همانجا استفاده شود.
 - در مورد مجلات و مجموعه مقالات عنوان مقاله ذکر گردد.
 - در ارجاع به منابع غیرفارسی، عنوان اصلی کتاب ذکر شود. بجای واژه‌های همان و همانجانب نیز بترتیب از علامتهای *ibid* و *idem* (بصورت ایتالیک) استفاده شود.
 - در فهرست منابع، مشخصات کامل کتاب‌شناسی هر منبع بصورت زیر فهرست گردد:
— کتابها: نام خانوادگی مولف، نام مولف. عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، مترجم، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: مطهری، مرتضی، مسئله شناخت، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۸۰.
— مجلات: نام خانوادگی مولف، نام مولف. «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، نام مجله (بصورت سیاه و ایتالیک) سال، شماره مجله، سال نشر.
مثال: اعوانی، غلامرضا. «چرا ملاصدرا را صدرالمتألهین نامیده‌اند؟»، خردنامه صدرا، ۲، ۱۱، ۱۳۸۴.
— مجموعه مقالات: نام خانوادگی مولف، نام مولف، «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، گردآورنده یا ویراستار، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: ابراهیمی دینانی، غلامحسین، «جایگاه ملاصدرا در فرهنگ علوم عقلی»، مکتب ملاصدرا و فلسفه‌های غربی، زیر نظر سیدمحمد خامنه‌ای، تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۸۵.
— در مورد منابع غیر فارسی نیز بهمین شیوه عمل شود.

یکی از حقایق انکارناپذیری که قرن‌هاست نه فقط در فرهنگ اسلامی ایران و فرهنگ دیرینه باستانی این ملت جلوه‌گری کرده بلکه حتی جامعه کم‌تمدن غرب هم به آن پی برده است، اهمیت فرهنگ و اندیشه و جهانی‌بینی انسان و جامعه اوست تا بدینوسیله نه فقط زندگی عادی روزمره انسان سامان داشته و بوسیله همان جهانی‌بینی و فرهنگ، راه را از چاه بشناسد و گمراه یا ساقط نشود؛ بلکه حتی این عوامل معنوی انسان در عمق بخشیدن به دانش و تجربه و تمدن‌سازی او نیز مؤثر بوده باشد. از اینروست که می‌بینیم در ایران پس از اسلام و پیش از آن، همه علوم و فنون و حتی پزشکی و علم نجوم آنان نیز در دامان علوم انسانی بویژه حکمت و فلسفه راه حیات خود را می‌پیموده و جدایی علوم و فنون از علوم انسانی را در حد نیمه جان کردن و جامد نمودن آنها میدانسته است.

شأن و جایگاه علوم انسانی بویژه حکمت تا بدان مقدار است که اندیشمندان بزرگ ما انسان و حقیقت او را همان اندیشه (و بالاتر از دانش) دانسته و از اینرو گفته‌اند «ای برادر تو همان اندیشه‌بی». در نتیجه علم و تجربه و دانشی که از حکمت و علوم انسانی زاییده نشود و از پستان آن شیر نخورد، بکار انسان و جامعه انسانی نخواهد آمد و بالعکس علمی بی‌حاصل و فنی مخرب خواهد بود.

دنیای جاهلیت غربی که علم و تجربه را سالها برتر از تفکر و ایمان و معنویت میدانست، امروز از

خسران گذشته، ناراحت و در جستجوی مایه‌های انسانی است که به حیات دانش مادی تزریق کند و جامعه خود را از فنا نجات دهد و بدنبال فلسفه و نتایج آن افتاده است.

این مقدمه برای آن به قلم آمد که شنیده شد اصحاب دولت و مسئولین آموزش کشور بی‌اعتنا به این همه اصول و حقایق انکارناپذیر، بدنبال تجربه‌ی جدید ولی غلط برای جداسازی آموزشهای عادی مدارس (رشته‌های علمی و فنی) از علوم انسانی، آموزش و تدریس علوم انسانی را از مدارس عادی و همگانی گرفته و بر آن هستند که آنرا در چند مدرسه خاص محصور و محبوس کنند. این عمل یک حرکت قهقرائی و پسروری است و نتیجه آن ضربه و ضرر به آموزش علوم و فنون از یکطرف و علوم انسانی از طرف دیگر میباشد، و چون مایه‌های مربوط به علوم انسانی، اموری فطری و ذاتی بشر (و دانش‌آموزان) هستند، این برنامه پیشنهادی وزارت آموزش و پرورش در واقع بیتوجهی و تعطیلی یکی از ابعاد مهم ذاتی و غریزی فرهنگی جوانان (یعنی نیاز به معنویت و تفکر) و تغییر جامعه انقلاب اسلامی به جامعه‌ی خشک و نیمه جان و بدور از فرهنگ انسانی و اسلامی و خلق انسان‌نمایی است که با ماشین فرقی ندارد.

یک جامعه زنده و با روح که با فرهنگ متعالی حکمت آمیز عجین باشد و جهانبینی فلسفی و نگاهی علمی به جامعه و روان انسانی و نیاز معنوی انسان داشته باشد، در عمل - یعنی در حیات اجتماعی - موفقتر خواهد بود، زیرا نظم عمومی که نیاز اولیه یک جامعه موفق و عقلانی است در سایه اخلاق و فهم فلسفی و نیازها و مسائل انسانی افراد جامعه بدست می‌آید و اهداف آن - حتی آموختن علوم و فنون و آبادسازی کشور - بهتر انجام میشود.

دولت و مسئولین گرامی باید توجه کنند که سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به سند تخریب بنیادین آن بدل نشود و این برنامه که ادعا میشود خیرخواهانه و با هدف تقویت علوم انسانی است ثمره و بری زیانمند از خود بر جا نگذارد و بدانند که شرط مشاطه‌گری آنستکه بهانه اصلاح ابرو، چشم صاحب آنرا کور نمایند و مصداق این جمله قرآنی نباشند که ... «یحسبون انهم یحسنون صنعا». والسلام علی من اتبع الهدی.